

Warszawa, 26-09-2023 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

II.519.1059.2023.AN

Pan
płk SOP Radosław Jaworski
Komendant Służby Ochrony Państwa
ul. Podchorążych 38
00-463 Warszawa

e-PUAP

Szanowny Panie Komendancie

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy sprawę dotyczącą interwencji funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa w dniu 22 września 2023 r. w Świdniku wobec aktywistów klimatycznych, którzy w trakcie zgromadzenia publicznego z udziałem Prezesa Rady Ministrów weszli na scenę z transparentem. Okoliczności sprawy wskazują na to, że funkcjonariusze podejmując interwencję skorzystali z uprawnień, o którym mowa w art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 66), tj. przysługującego im prawa do ujęcia osób stwarzających bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, a także zagrożenie dla chronionego mienia w celu niezwłocznego oddania tych osób Policji lub innym właściwym organom. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o Służbie Ochrony Państwa ujęcie osoby, o którym mowa w art. 21 pkt 5, może jednak nastąpić tylko wówczas, gdy czynności, o których mowa w art. 21 pkt 1-3, okazały się bezcelowe lub nieskuteczne.

W związku z powyższym wyjaśnienia wymaga, czy zachowanie aktywistów stanowiło, po pierwsze, bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego; po drugie, czy bezcelowe lub bezskuteczne w tej sytuacji byłoby skorzystanie przez funkcjonariuszy z uprawnienia do wydania tym osobom polecenia opuszczenia określonego miejsca (art. 21 pkt 1 lit. a ustawy o Służbie Ochrony Państwa). Wyjaśnienie tego tym bardziej jest konieczne, że z informacji dostępnych w środkach masowego przekazu (m. in. „Kurier Lubelski” z dnia 23 września br.) wynika, iż zatrzymani aktywiści będą odpowiadać za przeszkadzanie w przebiegu zgromadzenia publicznego (art. 52 § 1 pkt 1 k. w.), a nie za stworzenie bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego.

Z art. 23 ust. 1 ustawy o Służbie Ochrony Państwa wynika zaś, że czynności, o których mowa w art. 21 (a więc także te opisane w art. 21 pkt 5) powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte oraz w zakresie niezbędnym w danych okolicznościach do zrealizowania celu dokonywanej czynności. W świetle art. 23 ust. 1 ustawy o Służbie Ochrony Państwa wyjaśnienia wymaga więc kwestia adekwatności użytych środków w stosunku do zatrzymywanych aktywistów. Jeden z nich stwierdził, że działanie funkcjonariuszy odebrał jako chęć zadania mu bólu; w wyniku interwencji boli go bark, głowa, ramię i szyja, ma rozległe siniaki. Jeden z funkcjonariuszy przyłożył mu kolano i nogę do szyi, co odczuwał jako przyduszenie. Na dostępnym w Internecie nagraniu widać, jak jeden z interweniujących klęka na plecach leżącego, nie stawiającego oporu aktywisty. Niezależnie od tego, zarówno aktywiści jak i świadkowie interwencji zwracają uwagę na używanie wulgaryzmów przez funkcjonariuszy w stosunku do osób, wobec których podejmowane były działania.

Wyjaśnienia wymaga również, czy funkcjonariusze SOP po przeprowadzeniu czynności, o których mowa w art. 21 pkt 5, pouczyli osoby wobec których podejmowali czynności, o prawie do złożenia zażalenia do prokuratora na sposób przeprowadzenia tych czynności (art. 23 ust. 2 i 3 ustawy o Służbie Ochrony Państwa).

Wreszcie wyjaśnienia wymaga też, czy interwencja funkcjonariuszy SOP dotyczyła także dziennikarki „Gazety Wyborczej” Małgorzaty Domagały, która – jak wynika z publikacji prasowych (m. in. P. Halicki, „Widziała interwencję funkcjonariuszy SOP”, onet.pl z dnia 23 września br.) – miała w widocznym miejscu legitymację prasową i dokumentowała zajście, zaś według jej relacji, jeden z funkcjonariuszy wytrącił jej telefon z ręki i rozbił go.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity w Dz.U. z 2023 r., poz. 1058) zwracam się do Pana Komendanta o udzielenie wyjaśnień w opisanym zakresie.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/